

SZEGEDI ÍTÉLŐTÁBLA
Pf.II.20.368/2017/6. szám

A Szegedi Ítéltábla a Bihari Ügyvédi Iroda (ügyintéző ügyvéd: dr. Bihari Krisztina) által képviselt felperesnek - a Kolozsvári és Waldmann Ügyvédi Iroda (ügyintéző ügyvéd: dr. Waldmann Gábor) által képviselt alperes ellen szerződés érvénytelenségének megállapítása és egyéb iránt indított perében a Szegedi Törvényszék 2017. január 25. napján kelt 13.P.21.930/2015/26. számú ítélete ellen a felperes 27. és az alperes 28. sorszám alatt benyújtott fellebbezése alapján lefolytatott másodfokú eljárásban meghozta a következő

í t é l e t e t:

Az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érinti, megfellebbezett rendelkezését azzal a pontosítással **hagyja helyben**, hogy a felperes által fizetendő elsőfokú eljárási illeték összege 187 101 (száznegyvenhét ezer-százegy) Ft, az alperes által fizetendő 82 775 (nyolcvankettő ezer-hétszázhetvenöt) Ft.

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 50 000 (ötvenezer) Ft másodfokú perköltséget, továbbá a Magyar Államnak az állami adóhatóság felhívására 202 511 (kettőszázkettő ezer-ötszázötvenegy) Ft fellebbezési eljárási illetéket.

Az ítélet ellen fellebbezésnek helye nincs.

I n d o k o l á s

Az alperes jogelődje, a **(alperesi jogelőd neve)** Zrt. (a továbbiakban: alperes) és a felperes 2007. április 5. napján deviza alapú kölcsönszerződést kötöttek egymással a **(gpjmű frg.rszm.-a)** forgalmi rendszámú Honda Civic típusú gépjármű vételárának finanszírozására, amely alapján az alperes 4 075 200 Ft kölcsönt nyújtott a felperesnek. A felek az egyedi szerződésben rögzítették a havi törlesztő részletek összegét és esedékességét, az összes törlesztő részlet összegét (5 513 100 Ft), a törlesztő részletek számát (100 hónap) és a teljes hiteldíjmutatót (8,78 %). A mértékadó devizanemet svájci frankban határozták meg. A kölcsönbevevő által a kamat- és az árfolyamváltozás (kamatváltozás I. és kamatváltozás II.) választott elszámolási módjaként az ún. fix deviza konstrukcióban állapodtak meg.

A kölcsönszerződés részét képezte az alperes gépjármű hitelezési tevékenységére vonatkozó **(üzletszabályzat 1. jelölése)**. számú üzletszabályzata (a továbbiakban: Üsz.), amely egyebek között az alábbi - a jelen jogvita és a fellebbezés elbírálása szempontjából releváns - rendelkezéseket tartalmazza.

I.7.: „Fix deviza konstrukció: Amennyiben a mértékadó devizanem nem forint, a Kölcsönbevevővel a kamatváltozás I. és II. elszámolása a futamidő végén történik, amennyiben a futamidő alatt nem következik rendkívüli kamat és/vagy árfolyam esemény.”

- I.17.: „Mértékadó devizanem: az egyedi kölcsönszerződésben meghatározott devizanem”

- I.22.: „Árfolyam: a Takarékbank Rt. által a mértékadó devizanemre kiemelt ügyfelek számára jegyzett hivatalos forintban kifejezett árfolyam"

- I.23.: „Rendkívüli árfolyamesemény: Rendkívüli árfolyameseménynek minősül az árfolyam szélsőséges mértékű (25 %-ot meghaladó) növekedése a mértékadó árfolyamhoz képest vagy egyéb, a Magyar Nemzeti Bank mint jegybank által foganatosított rendkívüli intézkedés (például intervenciós sáv eltolása, egyéb pénzügyi szabályok megváltoztatása), amely a forint árfolyamot a jövőben szélsőségesen befolyásolhatja."

- I.24.: „Mértékadó árfolyam: a mértékadó devizanem vételi árfolyama az egyedi kölcsönszerződés létrejött napján"

- I. 25.: „Kamatváltozás:

b) Kamatváltozás II. (árfolyamváltozás): a mértékadó árfolyam és a fizetési esedékesség napján aktuális deviza eladási árfolyam változásának függvényében az alábbi képlet szerint meghatározott kamatkülönbözet:

Kamatváltozás II. = fizetési kötelezettség x ((fizetési esedékesség napján aktuális deviza eladási árfolyam / mértékadó árfolyam) - 1.

- IV.7.: „Amennyiben az elsődleges biztosíték opció és az egyedi kölcsönszerződés futamideje 5 évnél hosszabb, úgy Kölcsönbevevő köteles a Hitelező felszólítására - az eredeti feltételekkel egyező tartalommal - ismét vételi jogot engedni, amelynek időtartama legalább a szerződés lejártát követő 3 hónap."

- IV.9.: „Amennyiben a Kölcsönbevevő a kölcsönszerződésben foglalt valamennyi kötelezettségét teljesítette, úgy a Hitelező köteles a gépjármű törzskönyvét és a korlátozó bejegyzések törléséhez szükséges nyilatkozatot kiadni."

- V.6.: „Amennyiben a kölcsönszerződésben megjelölt „mértékadó devizanem" nem magyar forint (HUF), a kölcsönszerződés deviza alapú szerződés, amely esetben a Kölcsönbevevő vállalja a mértékadó devizanem és a forint közötti árfolyamváltozásból eredő kockázatokat. Az árfolyamváltozás lehetséges mértéke Euró esetében a mindenkor intervenciós sáv nagysága alapján limitálható, míg egyéb devizák esetében további kockázatot jelent az adott deviza és a Euró keresztárfolyamának változása."

- VI.1.: „A Kölcsönbevevő köteles a hatósági nyilvántartásba, a gépjármű forgalmi engedélyébe és a törzskönyvébe a Hitelező javára - Felek között létrejött szerződésnek megfelelően - a vételi jogot vagy a jelzálogjogot és annak biztosítására az elidegenítési és terhelési tilalmat bejegyeztetni és ennek megfelelően úgy rendelkezni, hogy a hatóság a törzskönyvet a hitelező mint a korlátozás jogosultja részére küldje meg".

- XI. 1. pont: „A kölcsönszerződés futamideje a Felek minden egyéb külön jognyilatkozata nélkül meghosszabbodik a Kamatváltozás I. és II. megfizetésére rendelkezésre álló fizetési határidő időpontjáig."

- XI.4.: „Rendkívüli árfolyamesemény bekövetkezte esetén a Hitelező jogosult az esedékessé vált törlesztőrészekre jutó kamatváltozás II-t a rendkívüli árfolyamesemény bekövetkeztét követően a kölcsönszerződés futamidejének lejártát megelőzően kiterhelni."

A peres felek a kölcsönszerződés megkötésével egyidejűleg a kölcsön visszafizetésének biztosítására opciós jogot alapítottak a kölcsönösszegeből vásárolt gépjárműre. Az opciós szerződés 5. pontja szerint az alperes a vételi jogot a szerződés aláírásától számított 5 éves időtartam alatt, de legfeljebb addig az időpontig gyakorolhatja, ameddig vele szemben a kölcsönszerződésből eredő tartozását a kölcsönbevevő maradéktalanul nem teljesítette. A felek a vételi jog biztosítására az opciós joggal terhelt gépjárműre elidegenítési és terhelési tilalmat is kikötöttek (opciós szerződés 7.) pont). Az opciós szerződés 8. pontja a vételi jog gyakorlásának feltételeit rögzíti, amely szerint az alperes a vételi jogát abban az esetben gyakorolhatja, ha a kölcsönbevevő a kölcsönszerződésben megjelölt bármely esedékességi időpontban - az esedékességet követő 15 napon belül - akár

részben, vagy egészben nem tesz eleget valamely fizetési kötelezettségének, továbbá ha a kölcsönszerződés bármely oknál fogva felmondásra kerül.

Az alperes a 2014. évi XL. tv. (a továbbiakban: DH2. tv.) szerinti elszámolást elkészítette, abban az induló ügyleti kamatláb értékét 8,40 %-ban határozta meg, az elszámolás felülvizsgáltnak minősül.

A felperes módosított keresetében elsődlegesen a kölcsönszerződés teljes, másodlagosan részleges érvénytelenségére alapítottan kérte, hogy a bíróság kötelezze az alperest 1 660 250 Ft megfizetésére, valamint a **(gpjmű frg.rszm.-a)** forgalmi rendszámú gépjármű törzskönyvének a kiadására. A szerződés egésze érvénytelenségét a szerződéskötéskor hatályos 1996. évi XCII. tv. (a továbbiakban: Hpt.) 213. § (1) bekezdés b) és c) pontjaiban foglaltakra alapította, az ott írt kötelező tartalmi elemek szerződésben való feltüntetésének hiánya miatt, hivatkozott továbbá arra, hogy a kamatban történő megállapodás hiányában a felek között a kölcsönszerződés nem jött létre. Kifejtette, nem terheli árfolyamkockázat viselésére vonatkozó kötelezettség, mert érvénytelen az Üsz. V.6. pontja, az árfolyamkockázatról tájékoztatást nem kapott, külön kockázatfeltáró nyilatkozat nem készült. Megítélése szerint árfolyamkockázat viselésére azért sem kötelezhető, mert a kamatkikötés hiánya és a THM valótlán százalékos értékének feltüntetése miatt nem tekinthető a szerződés deviza alapúnak. Utalt arra, hogy az Üsz. I.23. pontja alapján az árfolyamváltozás fizetésének terhe legfeljebb 25 % mértékű lehet. Hivatkozott arra, hogy a Kúria a Gfv.VII.30.112/2015/5. számú határozatával érvénytelennek minősítette az Üsz. V.5., V.7. és a XI.4. pontját, ezért ezek alapján költségek megfizetése nem terhelheti. Az érvénytelenség jogkövetkezményeként a szerződés határozathozatalig terjedő időre történő hatályossá nyilvánítását kérte akként, hogy a kölcsönösszeg és annak az Üsz.I.18.e. pontja szerinti LIBOR kamata megfizetésére köteles, amely 4 256 228 Ft, ehhez képest a követelt összeg erejéig túlfizetése keletkezett. A törzskönyv kiadása iránti keresetét az opciós szerződés 5., valamint az Üsz. IV.7. pontja érvénytelenségére alapította, utalva arra, hogy az opciós jog gyakorlására nyitva álló határidő eltelt, ezért az alperes a törzskönyvet nem tarthatja birtokában.

Az alperes ellenkérelmében nem vitatta az induló ügyleti kamat éves százalékos értéke feltüntetésének a hiányát, és a szerződés erre alapított érvénytelenségét. Annak jogkövetkezményeként azonban kérte, hogy a bíróság a szerződést nyilvánítsa érvényessé akként, hogy az induló ügyleti kamat éves százalékos értékét 8,40 %-ban tüntesse fel. Egyebekben a kereset elutasítását kérte. Vitatta az egyéb érvénytelenségi okok fennálltát. Védekezése szerint a felek deviza alapú kölcsönszerződést kötöttek, amely alapján a mértékadó devizanem és a forint árfolyamának változásából fakadó kockázat a felperest terheli, a szerződés és az üzletszabályzat rendelkezéseinek kellő gondossággal történő áttanulmányozása esetén ez a felperes számára felismerhető volt. Hangsúlyozta, a kikötött vételi jog ún. zárt opció, amelyet a szerződéskötéskor hatályos Üsz. helyébe 2009. augusztus 1. napjától lépő **(üzletszabályzat 2. jelölése)** megjelölésű üzletszabályzat V.6. pontja egyértelművé tesz. Erre tekintettel vételi jogát a szerződésben kikötött feltételek beálltától kezdődően gyakorolhatja. Kiemelte, az Üsz. megjelölt rendelkezései alátámasztják, hogy a törzskönyv a kölcsönszerződés önálló atipikus biztosítéka.

Az elsőfokú bíróság ítéletével a felek között 2007. április 5. napján létrejött kölcsönszerződést érvényessé nyilvánította akként, hogy az induló ügyleti kamat értékét évi 8,40 %-ban határozta meg. Kötelezte az alperest, hogy 15 napon belül adja ki a felperesnek a **(gpjmű frg.rszm.-a)** forgalmi rendszámú Honda Civic típusú gépjármű törzskönyvét. Ezt meghaladóan a keresetet elutasította. A felperest 108 500 Ft, az alperest 27 100 Ft eljárási illeték megfizetésére kötelezte. Marasztalta továbbá a felperest az alperes 90 400 Ft összegű perköltségében. Határozatának indoklásában megállapította, hogy a felek deviza alapú fogyasztási kölcsönszerződést kötöttek. Megállapította, a

szerződés érvénytelen az ügyleti kamat éves százalékos értéke feltüntetésének hiánya miatt a Hpt. 213. § (1) bekezdés c) pontja alapján, ezt az érvénytelenségi okot azonban a felülvizsgált elszámolásban szereplő induló ügyleti kamat értékének feltüntetésével kiküszöbölhetőnek ítélte. Alaptalannak minősítette azt a felperesi hivatkozást, miszerint árfolyamkockázat viselésére az erről való tájékoztatás hiányában nem kötelezhető. Rámutatott, ún. külön kockázatfeltáró nyilatkozat ugyan nem készült, ez a kötelezettség azonban a szerződéskötéskor hatályos rendelkezések szerint az alperest nem is terhelte. Ugyanakkor a szerződés és az Üsz. rendelkezéseiből, különösen a felperes által támadott V.6. pontban foglaltakból gondos átolvasás és megfelelő értelmezés mellett egyértelműen megállapítható, hogy a kölcsönszerződés árfolyamkockázattal jár, és az a felperest terheli. Utalt arra, maga a felperes sem állította, hogy az alperes ezzel ellentétes olyan tartalmú tájékoztatást adott, miszerint az árfolyamkockázat nem valós, annak nincs reális valószínűsége, vagy bizonyos mértékben korlátozott. Álláspontja szerint az Üsz. I.23. pontjának téves értelmezésén alapul, hogy az árfolyamváltozásból eredő fizetési kötelezettség legfeljebb 25 % mértékig terheli a felperest. Nem találta megállapíthatónak az Üsz. V.6. pontjában foglaltak érvénytelenségét sem. Utalt arra, hogy az a főszolgáltatást érintő kikötés, amelyre a perben alkalmazandó Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. tv. (a továbbiakban: 1959-es Ptk.) 209. § (5) bekezdése alapján a tisztességtelen szerződési feltételekre vonatkozó rendelkezések nem alkalmazhatók. Az opciós szerződés 5. és 7. pontjának, valamint az Üsz. VI.1. pont rendelkezéseinek együttes értelmezéséből arra a következtetésre jutott, hogy a felek a törzskönyv alperes részére történő megküldésével az alperes opciós jogát kívánták biztosítani, s miután az alperes vételi joga 2012. április hónapban megszűnt, köteles a törzskönyv kiadására.

Az ítélet ellen mindkét fél fellebbezett.

A felperes fellebbezésében az elsőfokú ítélet részbeni megváltoztatásával kérte, hogy az ítélet tábla kötelezze az alperest 100 000 Ft visszafizetésére. A másodfokú eljárásban fellebbezését módosította, már nem tette vitássá, hogy a szerződés a Hpt. 213. § (1) bekezdés b) és c) pontja alapján nem minősül érvénytelennek. Változatlan álláspontja szerint azonban nem terheli árfolyam-különbözet fizetési kötelezettség. Módosított fellebbezése indokaként fenntartotta azt az álláspontját, hogy a kamatkikötés hiánya és a THM valótlán százalékos értékének feltüntetése miatt a szerződés nem deviza alapú szerződés, továbbá árfolyam-különbözet fizetésének kötelezettsége a kockázatfeltáró nyilatkozat hiánya, az Üsz. V.6. pontjának, továbbá az egyedi szerződés „mértékadó devizanem: CHF” kitételének érvénytelensége miatt nem terheli. Érvelése szerint a szerződés és az Üsz. fellebbezésben konkrétan megjelölt rendelkezései együttesen értelmezve sem adnak megfelelő tájékoztatást az árfolyamkockázat viselésére vonatkozóan, ezért az alperes nem jogosult árfolyam-különbözetet követelni. Hivatkozott arra is, hogy az Üsz. I.17., I.22., I.24., I.25. b pontjai az 1959-es Ptk. 205/B. § (2) bekezdésében írt tájékoztatás hiányában nem váltak a szerződés részévé. Kiemelte, a 2008/48. EK irányelv alapulvételével az Európai Unió Bírósága a C/42-15. számú előzetes döntéshozatali eljárásban hozott határozatában akként foglalt állást, hogy a szolgáltatásért fizetendő ellenszolgáltatásról való előzetes tájékoztatás hiányában az adóست kizárólag a tőke megfizetése terheli. Változatlan álláspontja szerint az Üsz. I.23. pontja alapján az árfolyamváltozásból eredő fizetési kötelezettség feljebb 25 % mértékig terhelt. Kifogásolta az elsőfokú bíróság által megállapított perértéket. Véleménye szerint ugyanis mivel keresete marasztalásra, 1 660 250 Ft megfizetésére irányult, ez az összeg a perköltségszámítás alapja.

A másodfokú eljárásban előterjesztett előkészítő iratában hivatkozott arra, hogy az elsőfokú bíróság megsértette az Alaptörvény R. cikk (2) bekezdésében foglaltakat, mert döntését nem a jogszabályi rendelkezések alapján, hanem a bírói gyakorlatot figyelembe véve hozta meg. Indokolási

kötelezettségét is megsértette, mivel nem adta indokát annak, hogy a jogkérdésre nyilvánvalóan alkalmazandó jogi normákat miért mellőzte.

Az alperes fellebbezésében az elsőfokú ítélet részbeni megváltoztatásával a törzskönyv kiadására vonatkozó kereset elutasítását kérte. Változatlan álláspontja szerint mind a szerződéskötéskor hatályos Üsz., mind pedig az annak helyébe lépő **(üzletszabályzat 2. jelölése)** számú üzletszabályzat V.7. pontja alapján a törzskönyv kiadására csak akkor köteles, ha a felperes a szerződésből eredő valamennyi fizetési kötelezettségét teljesítette. Megismételte a törzskönyv birtokban tartásának atipikus biztosítéki jellegével kapcsolatosan előadott érveit, amelyek körében kiemelten hivatkozott az Üsz. II.1.e., valamint a VI.2. és VI.3. pontjában írt rendelkezésekre. Álláspontjának alátámasztására hasonló tárgyú perekben hozott ítéletekre hivatkozott azzal, hogy ezzel szemben nem ért egyet a Kúriának a Pfv.V.21.971/2015. számú ügyben hozott határozatával, mert az megítélése szerint okszerűtlen következtetéseken alapul. Mindebből azt a következtetést vont le, hogy az opciós jog megszűnése nem keletkeztet számára a törzskönyv kiadására vonatkozó kötelezettséget.

A felperes és az alperes fellebbezési ellenkérelmükben az ellenérdekű fél által előterjesztett fellebbezéssel érintett részében az elsőfokú ítélet helybenhagyását kérték.

Mindkét fellebbezés **alaptalan.**

Az elsőfokú bíróság a tényállást helyesen állapította meg, az abból levont következtetése is helytálló, az ítéletábra érdemi döntésével és annak indokaival is egyetért, a fellebbezésekben foglaltakra figyelemmel kiemeli az alábbiakat.

Az elsőfokú bíróság döntését a jogvita elbírálása során alkalmazandó - ítéletének jogi indokolásában konkrétan feltüntetett - jogszabályokra alapította. A felperes alaptörvény-ellenességre alapított álláspontja nem értelmezhető, maga sem jelölte meg, hogy mely jogszabály mellőzését kifogásolja.

A felperes marasztalási keresetét arra alapította, hogy a svájci frank forinthez viszonyított árfolyamának változásából eredő fizetési kötelezettség nem terheli, mert nem kapott az árfolyamkockázatra vonatkozó tájékoztatást a Hpt. 203. § (6) és (7) bekezdésében írt kockázatfeltáró nyilatkozat hiányában, érvénytelen az egyedi szerződés „mértékadó devizanem: CHF” kitétele, és az Üsz.V.6. pontja, továbbá az árfolyam-különbözet viselésével kapcsolatos, fellebbezésében konkrétan megjelölt üzletszabályzati rendelkezések az általános gyakorlattól eltérőek, s miután ezekre vonatkozóan nem történt külön figyelemfelhívás, azok nem váltak a szerződés részévé.

Ez utóbbi hivatkozás kapcsán az ítéletábra rámutat, hogy a Pp. 253. § (2) bekezdése szerint a fellebbezési eljárásban is érvényesül a kérelemhez kötöttség elve, amelynek értelmében a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét a fellebbezési (csatlakozó fellebbezési) kérelem és a fellebbezési ellenkérelem korlátai között bírálja felül. A másodfokú eljárásban azonban a keresetet megváltoztatni nem lehet (Pp. 247. § (1) bekezdés), és főszabály szerint nem lehet új tényeket előadni (Pp. 235. §). Az a felperesi előadás, miszerint az általa megjelölt szerződési feltételek nem váltak a szerződés részévé, a marasztalási keresete ténybeli alapjának megváltoztatását jelenti, hiszen erre az elsőfokú eljárásban egyáltalán nem hivatkozott. Ezért annak elbírálására a fentiekben írtak szerint nem kerülhetett sor. Megjegyzi az ítéletábra, a felperes kizárólag az Üsz. V.6. pontját érintően tett ilyen tartalmú előadást az elsőfokú eljárásban, de az ítéletábra ezt sem vizsgálhatta érdemben, miután azt az alperes ellenkérelmének előadását (2016. március 9-i tárgyalás) követő 30

napon túl terjesztette elő. Ezért csupán utal az ítéletábra arra, az Üsz. V.6. pontjában foglalt, az 1959-es Ptk. 205/A. § (1) bekezdésében rögzítettek szerint általános szerződési feltételnek minősülő kikötés nem tért el a szokásos szerződési gyakorlattól.

Helyesen állapította meg az elsőfokú bíróság, hogy a peres felek devizaalapú jogügyletet kötöttek. A devizaalapú jogügylet lényege, hogy a felek a hitelezőnek és az adósnak a kölcsönszerződésből fakadó pénztartozását egyaránt devizában határozzák meg (kírovó pénznem), és azt mindkét fél forintban köteles teljesíteni (lerovó devizanem). E szerződéstípusnál az adós viseli az árfolyamváltozás hatásait: a forint gyengülése az adós fizetési terhének növekedését, erősödése pedig csökkenését eredményezi (6/2013. PJE határozat 1. pont). Mindebből következően az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg azt is, hogy a perbeli üzletszabályzat felperes által támadott V.6. pontjában rögzített feltétel a devizaalapú szerződés lényegéhez kapcsolódó - az árfolyamváltozásból eredő - kockázat felperes általi vállalását jelenti, következésképpen a főszoolgáltatás körébe tartozó szerződéses rendelkezés, amelynek tisztességtelensége az 1959-es Ptk. szerződéskötéskor hatályos 209. § (4) bekezdése értelmében nem vizsgálható, és a 2009. május 22. napjától hatályos (5) bekezdés szerint is csak akkor állapítható meg, ha az - a szerződés egyéb rendelkezéseit is figyelembe véve - nem világos, nem érthető. A vizsgálat részletes szempontjait meghatározó 2/2014. PJE határozat 1. pontja szerint a devizaalapú fogyasztói kölcsönszerződés azon rendelkezésének tisztességtelensége, amely szerint az árfolyamkockázatot korlátozás nélkül a fogyasztó viseli, csak akkor vizsgálható és állapítható meg, ha az általánosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő átlagos fogyasztó számára annak tartalma a szerződéskötéskor - figyelemmel a szerződés szövegére, valamint a pénzügyi intézménytől kapott tájékoztatásra is - nem volt világos, nem volt érthető. Abban az esetben, ha a szerződés szövegéből és a pénzügyi intézmény által nyújtott tájékoztatásból egyértelműen felismerhető volt az „átlagos fogyasztó” mércéjén keresztül megítélt konkrét fogyasztó számára, hogy az árfolyamkockázat korlátozás nélkül kizárólag őt terheli, és hogy az árfolyam reá nézve kedvezőtlen változásának nincs felső határa, a vizsgált kikötés tisztességtelenségét az 1959-es Ptk. fent hivatkozott rendelkezésében foglaltakra tekintettel nem lehet megállapítani.

A Hpt. szerződéskötés időpontjában hatályos 203. § (6) és (7) bekezdésének rendelkezése értelmében a lakossági ügyféllel kötött devizahitel nyújtására irányuló szerződés esetén a pénzügyi intézménynek fel kellett tárnia a szerződéses ügyletben az ügyfelet érintő kockázatot, amelynek tudomásul vételét az ügyfélnek aláírásával kellett igazolnia, a kockázatfeltáró nyilatkozatnak tartalmaznia kellett az árfolyamkockázat ismertetését, valamint annak a törlesztő részletre gyakorolt hatását. Az elsőfokú bíróság álláspontjától eltérően a fenti rendelkezés a perbeli szerződés tekintetében is irányadó, a jogszabály megfelelő értelmezése szerint ugyanis a devizaalapú kölcsönszerződés is deviza szerződésnek minősül (6/2013. PJE határozat 1.pont). Helyesen állapította meg azonban az elsőfokú bíróság, hogy a külön kockázatfeltáró nyilatkozat hiánya a szerződés érvényességét nem érinti.

Az 1959-es Ptk. 200. § (2) bekezdése szerint semmis az a szerződés, amely jogszabályba ütközik, vagy amelyet jogszabály megkerülésével kötöttek, kivéve, ha ahhoz a jogszabály más jogkövetkezményt fűz. A következetes bírói gyakorlat szerint a más jogágak (pénzügyi, közigazgatási jogi) kötelező szabályait sértő szerződés a polgári jog szempontjából akkor érvénytelen, ha a más jogági törvény kifejezetten rögzíti, hogy az adott jogi norma megsértése egyúttal a szerződés érvénytelenségét is okozza, vagy pedig a törvény értelmezéséből, az összes körülményből nyilvánvaló módon megállapítható, hogy a külön jogszabály - az egyéb más jogági szankciók mellett - a szerződés érvényességét sem kívánja megengedni (BDT2006. 1450, BDT2009.

2004.). A pénzügyi jog körébe tartozó Hpt. hivatkozott rendelkezése azonban a kockázatfeltáró nyilatkozat elmaradásához nem fűzte a semmisség jogkövetkezményét.

Helyesen állapította meg tehát az elsőfokú bíróság, hogy a külön kockázatfeltáró nyilatkozatban történő tájékoztatás hiányában a szerződés rendelkezései illetve a szerződéskötéskor szóban kapott tájékoztatás alapján kell vizsgálni, hogy a fogyasztó alappal gondolhatta-e, hogy őt nem terheli árfolyamkockázat illetve az árfolyam ránézve kedvezőtlen változásának nincs felső határa.

Az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg azt is, hogy az egyedi szerződésben szereplő feltételek („mértékadó devizanem CHF”, „fix deviza konstrukció”, valamint az Üsz. felperes fellebbezésében is megjelölt egyéb rendelkezései (I.17., I.22., I.24., I.25.b.), és az V.6. pontban foglalt feltétel egyértelműen kifejezésre juttatják a devizaalapú kölcsönszerzés lényegi sajátosságát, azaz hogy ha a kölcsön nyilvántartási devizanemének forinthez viszonyított árfolyama változik, ez maga után vonja a kölcsönbevevő fizetési kötelezettségének változását is, vagyis hogy neki kell viselnie az árfolyamkockázatot, amelynek nincs felső határa. Helyesen értékelte az elsőfokú bíróság az Üsz. I.23. pontjában meghatározott rendelkezés tartalmát is, amely a rendkívüli árfolyamesemény fogalom-meghatározását rögzíti, annak tartalma pedig nem hagyhat kétséget a kölcsönbevevőben afelől, hogy az árfolyam szélsőséges mértékben is változhat.

Ahogy az elsőfokú bíróság helyesen megállapította, ugyancsak felismerhetővé teszi az árfolyamváltozás fizetési kötelezettséget növelő hatását az Üsz. ún. fix deviza konstrukciót szabályozó XI. fejezete, amelyből egyértelműen kitűnik, hogy a forint svájci frankhoz viszonyított árfolyamának kedvezőtlen változása következtében a futamidő meghosszabbodik, az árfolyamváltozás miatt a törlesztőrészeket az adósnak a szerződéskötéskor tervezetthez képest tovább kell fizetnie. Lényeges emellett, hogy a felperes a szerződéskötéskor választhatott, a fix vagy a normál devizakonstrukció szerint kéri az árfolyam-különbözet elszámolását. A felperes élt ezzel a választási lehetőséggel, az egyedi szerződésben a fix konstrukciót jelölte be. Ahhoz viszont, hogy a két lehetőség között választani tudjon, tisztában kellett lennie a kettő közötti különbséggel, és ebből adódóan magának a devizaalapú konstrukciónak a lényegével, valamint az abban rejlő kockázattal.

Helyesen állapította meg tehát az elsőfokú bíróság, hogy a felperes számára a szerződés és az üzletszabályzat rendelkezéseinek körütekintő és gondos átolvasása alapján felismerhetőnek kellett lennie, hogy fizetési terhei előre nem látható mértékben is megnövekedhetnek, illetve az árfolyamváltozás valós kockázatot jelent, amely korlátozás nélkül őt terheli. Ettől eltérő tájékoztatás megtörténtét a lefolytatott tanúbizonyítás sem igazolja. Maga a felperes adta elő személyes meghallgatása során, hogy az alperes képviselőjétől tájékoztatást kapott az árfolyam lehetséges változásáról, és arról, hogy ez a törlesztőrészek emelkedését eredményezheti. A felperes azt az előadását, hogy a tájékoztatás szerint az árfolyamváltozás legfeljebb 2-3 ezer forint törlesztőrészlet növekedést eredményez, bizonyítani nem tudta, és a szerződés hivatkozott rendelkezéseiből sem vonhatott le olyan következtetést, hogy az ilyen tartalmú esetleges tájékoztatás hiteltérdemlőnek lenne tekinthető.

A felperes által hivatkozott 2008/48. EK irányelv rendelkezéseit a magyar jogba a fogyasztónak nyújtott hitelről szóló 2009. évi CLXII. tv. (a továbbiakban Fnyhtv.) ültette át. A törvénynek a jelen jogvita szempontjából releváns rendelkezéseit a „Hitelezést megelőző tájékoztatás” című fejezet tartalmazza. A törvény 6. §-a - a 2008/48. EK irányelvben foglaltakat átvéve - pontokba szedve, egzakt módon határozza meg az adatok és információk azon körét, amelyeket a hitelezőnek a hitelszerződés megkötését megelőző szakaszban meg kell adnia. A tájékoztatás célja, hogy a

fogyasztó a különböző hitelszerződésekre vonatkozó ajánlatok összehasonlítása alapján a hitelszerződés megkötése tekintetében megalapozott döntést hozzon (Fnyhtv. 6. § (2) bekezdés). Az árfolyamkockázatról való tájékoztatást érintő rendelkezést sem a 2008/48. EK irányelv, sem az Fnyhtv. nem tartalmaz, emellett a hitelező mulasztásához nem fűzi az érvénytelenség jogkövetkezményét.

A felperesi állásponttal szemben az Európai Unió Bírósága C/42-15. számú ügyben hozott határozatából nem vonható le az a következtetés, hogy az árfolyamkockázatról való tájékoztatás hiánya miatt a fogyasztót csak a tőke visszafizetésének kötelezettsége terheli. A bíróság ebben az előzetes döntéshozatali eljárásban a 2008/48. EK irányelv egyes rendelkezéseinek értelmezését illetően foglalt állást. Az irányelv azonban - az előzőekben írtak szerint - az árfolyamkockázatról való tájékoztatást érintő rendelkezést nem tartalmaz, s ebből adódóan a hivatkozott határozatnak sincs az árfolyamkockázat viselésével összefüggésbe hozható megállapítása.

Miután a kölcsönszerződés érvénytelensége kizárólag az ügyleti kamatláb szerződésben való feltüntetésének elmaradása miatt volt megállapítható, tekintetbe véve továbbá, hogy ezen érvénytelenségi ok kiküszöbölése a felek közötti elszámolást nem érintette, az elsőfokú bíróság helytállóan utasította el a felperes szerződés érvénytelenségére alapított marasztalási igényét.

Ugyanakkor az alperes is alaptalanul támadja az elsőfokú ítélet törzskönyv kiadására kötelező rendelkezését.

Téves ugyanis az a hivatkozása, hogy a törzskönyv birtokban tartása a kölcsönszerződéshez kapcsolódó atipikus biztosítéknak tekinthető. Kétségtelen, hogy az 1959-es Ptk. 200. § (1) bekezdésében megfogalmazott szerződési szabadság elvéből következően - ilyen tartalmú jogszabályi tiltás hiányában - nincs akadálya annak, hogy a kölcsön visszafizetésének atipikus biztosítékaként a felek kikössék a törzskönyv birtoklásának jogát mindaddig, amíg a kölcsönbevevő a kölcsönszerződésből eredő fizetési kötelezettségeit nem teljesíti maradéktalanul. A perbeli esetben azonban a felek ilyen tartalmú megállapodást nem kötöttek. Az opciós szerződés 7. pontja szerint a felek a vételi jog - és nem a kölcsönszerződésből eredő kötelezettség - biztosítására kötöttek ki az alperes javára elidegenítési és terhelési tilalmat a vételi jog tárgyát képező gépjárműre. Az Üsz. VI.1. pontja ezzel összhangban rendelkezik úgy, hogy „a kölcsönbevevő köteles a hatósági nyilvántartásba a gépjármű forgalmi engedélyébe és törzskönyvbe a hitelező javára - a felek között létrejött szerződésnek megfelelően - a vételi jogot, vagy a jelzálogjogot és annak biztosítására az elidegenítési és terhelési tilalmat bejegyeztetni és ennek megfelelően úgy rendelkezni, hogy a hatóság a törzskönyvet a hitelező, mint a korlátozás jogosítottja részére küldje meg.” Az idézett szerződési feltétel megszövegezése, annak nyelvtani értelme is azt támasztja alá, hogy a felek a törzskönyv alperes részére történő megküldésével az alperes opciós jogát kívánták biztosítani. Ennek megfelelően a törzskönyv birtoklásához való jog az opciós joghoz kapcsolódó járulékos jogosultság. Az opciós szerződés 2007. április 5. napján megszűnt, s miután az alperes maga sem hivatkozott arra a perben, hogy az erre nyitva álló 5 éven belül e jogát gyakorolta volna, az alperesnek nincs jogalapja a törzskönyv birtokban tartására.

Mindezt nem érinti az alperesnek a **(üzletszabályzat 2. jelölése)** számú üzletszabályzat rendelkezéseire történő hivatkozása. Az ugyanis nem vált a szerződés részévé. Lényeges e tekintetben, hogy a Szegedi Törvényszék közérdekű perben hozott 13.P.21.224/2012/35. számú ítéletével megállapította az Üsz. - üzletszabályzat módosítására vonatkozó - XII. pontjában foglalt szerződési feltétel érvénytelenségét, amely rendelkezést a Szegedi Ítéltábla a Pf.II.20.961/2014/2. számú jogerős ítéletével helybenhagyott. Ugyanakkor a **(üzletszabályzat 2. jelölése)** megjelölésű

üzletszabályzat V.7. pontja megegyező rendelkezést tartalmaz a perben alkalmazandó Üsz.IV.9. pontjával, és e rendelkezés alkalmazása sem eredményezné eltérő döntés meghozatalát.

Nem jogosítja fel ugyanis az alperest a törzskönyv opciós jog megszűnése utáni birtokban tartására az Üsz. alperes által hivatkozott IV.9. pontja sem. Ez a kikötés - az opciós szerződés 5. pontjával együttesen értelmezve azt - csupán annyit jelent, hogy ha a kölcsönbevevő teljesíti a fizetési kötelezettségeit, a hitelező (az alperes) köteles kiadni a törzskönyvet. Nem jelenti azonban egyúttal azt is - az alperes értelmezésétől eltérően - hogy a hitelezőt csak akkor terheli a törzskönyv kiadásának kötelezettsége, ha a kölcsönbevevő maradéktalanul teljesítette fizetési kötelezettségeit. Utal e tekintetben az ítéletábra az 1959-es Ptk. szerződés értelmezésével kapcsolatos 207. § (1) és (2) bekezdésére, amely szerint a szerződési nyilatkozatot vita esetén úgy kell értelmezni, ahogyan azt a másik félnek a nyilatkozó feltehető akarata és az eset körülményeire tekintettel a szavak általánosan elfogadott jelentése szerint értenie kellett. Ha pedig az általános szerződési feltétel, illetve a fogyasztói szerződés tartalma e szabály alkalmazásával nem állapítható meg egyértelműen, a feltétel meghatározójával szerződő fél, illetve a fogyasztó számára kedvezőbb értelmezést kell elfogadni. A jogalkotó az 1959-es Ptk. fenti rendelkezéseivel a pontatlan, vagy bizonytalan megfogalmazás kockázatát arra a félre terhelte, aki annak megfogalmazásáért felelős. Ennek megfelelően, ha az alperesnek a IV.9. pontban írt szerződési kikötéssel az volt a célja, hogy a kölcsön visszafizetésének atipikus biztosítékként mindaddig magánál tarthassa a kölcsönből finanszírozott gépjármű törzskönyvét, amíg az adós valamennyi fizetési kötelezettségének nem tesz eleget, ezt a szándékát egyértelműen, félreérthetetlenül így kellett volna megfogalmaznia. Az érintett kikötésnek azonban annak teljes megszövegezése alapján csak kiterjesztő értelmezéssel tulajdonítható az alperes szerinti tartalom, a kiterjesztő értelmezést viszont az 1959-es Ptk. 207. § (4) bekezdése kifejezetten tiltja.

Az elsőfokú bíróság álláspontjától eltérően az Üsz. IV.9. pontja nem tekinthető érvénytelennek, csupán azon esetek egyikét szabályozza, amikor a hitelező nem tagadhatja meg a törzskönyv kiadását. Nem vonható le azonban az érintett kikötés megfogalmazásából az a következtetés, hogy akkor is jogosult lenne azt magánál tartani, ha az e jogosultság alapjául szolgáló vételi joga megszűnt.

Az alperes fellebbezési érvelésével szemben önmagában az, hogy az opciós szerződés nem tartalmaz olyan rendelkezést, miszerint az opciós jog megszűnésével az alperes köteles kiadni a törzskönyvet, még nem jelenti azt, hogy a törzskönyv birtokban tartásának joga nem minősülhet az opciós jog biztosítékának. Ezzel ellentétes következtetés nem vonható le az Üsz. VI.1., VI.2. és VI.3. pontjában foglaltakból sem.

Nem ért egyet az ítéletábra az alperesnek azzal a hivatkozásával sem, miszerint a Kúria Pfv.V.21.971/2005/6. számú ítélete okszerűtlen következtetésen alapulna. Éppen ellenkezőleg, az ítéletábra mindenben osztja a Kúria álláspontját, nevezetesen, hogy a felek megállapodásának irányadó rendelkezései, azaz Üsz. IV.9. és VI.1. pontja, valamint az opciós szerződés 6. pontjának szerkezetéből is az a következtetés vonható le, miszerint egymásra épülő kötelezettségként csak az opció, valamint az elidegenítési és terhelési tilalom kikényszeríthetősége érdekében került a törzskönyv a hitelező alperes birtokába.

Annyiban helytálló a felperes fellebbezése, hogy az elsőfokú bíróság tévesen határozta meg a per tárgyának értékét. Téves azonban az a hivatkozása, hogy az általa megjelölt marasztalási összeg a helytálló. A Pp. 24. § (1) bekezdésében foglaltak szerint ugyanis a pertárgy értékének megállapításánál a keresettel érvényesített követelés vagy más jog értéke az irányadó. Jelen ügyben

a felperes a pénzfizetésre irányuló marasztalási keresetét a szerződés érvénytelenségére alapította azzal, hogy az érvénytelenség alkalmazandó jogkövetkezménye a szerződés hatályossá nyilvánítása, amelynek keretében elvégzendő elszámolás eredményeként a követelt összegű túlfizetés mutatkozik a javára. Az alperes szerint viszont a felperesnek áll fenn tartozása vele szemben, ezért a keresettel érvényesített követelés az alperes marasztalásán túl az annak megállapítására irányuló igényt is magában foglalja, hogy a felperesnek nem áll fenn tartozása az alperessel szemben. Ennek megfelelően az elsőfokú eljárásban a perérték 4 497 933 Ft (2 237 683 Ft az alperes által a keresetlevél benyújtásakor nyilvántartott tartozás összege + 1 660 250 Ft a felperes követelése + 600 000 Ft törzskönyv). Az elsőfokú eljárásban a felperes nagyjából pervesztessé lett. A kölcsönszerződés érvénytelenségét ugyanis több érvénytelenségi ok fennállására és számos általános szerződési feltétel érvénytelenségére alapította, amelyek közül kizárólag a kamat feltüntetésének hiánya miatti érvénytelenségre való hivatkozása bizonyult megalapozottnak. Sikertelenül perelt az érvénytelenség alkalmazandó jogkövetkezményét illetően is, hiszen az általa kért hatályossá nyilvánítás helyett a bíróság a kölcsönszerződést érvényessé nyilvánította, és pénzfizetésre irányuló marasztalási keresetét elutasította. Minderre figyelemmel a kölcsönszerződés érvénytelenségére alapított kereset tekintetében a pervesztesség-pernyertesség 20-80 %-ban állapítható meg a felperesre terhesebben. Az alperes abszolút pernyertessége a kölcsönszerződés érvénytelenségéhez igazodó kereset kapcsán 2 338 760 Ft, amelyre tekintettel 148 511 Ft ügyvédi munkadíjra tarthatna igényt a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdés a) pontja és 4/A. §-a alapján. A felperes keresete eredményesnek bizonyult viszont a törzskönyv kiadását illetően. A meg nem határozható perértékre figyelemmel az IM rendelet 3. § (3) bekezdése és 4/A. §-a alapján - 4 munkaóra figyelembevételével - erre tekintettel 25 400 Ft perköltség lenne megállapítható a javára. A fenti két összeg beszámításával az alperest a nagyobb arányú pernyertességére tekintettel az elsőfokú bíróság által megállapítottnál magasabb összegű perköltség illetné meg, tehát nincs mód a felperes által fizetendő elsőfokú perköltség összegének a leszállítására.

Az eltérő perértékszámításra illetve a pernyertesség-pervesztesség arányának eltérő meghatározására figyelemmel eltérően alakul a peres felek elsőfokú eljárási illeték fizetésére vonatkozó kötelezettsége. A felperest a szerződés érvénytelenségéhez igazodóan 187 101 Ft, az alperest 46 775 Ft, míg a törzskönyv kiadása kapcsán az alperest 36 000 Ft elsőfokú eljárási illeték fizetésének a kötelezettsége terheli, ezért az ítélet tábla az elsőfokú bíróság ítéletének erre vonatkozó rendelkezését pontosította (Pp. 253. § (3) bekezdés).

A kifejtettekre tekintettel az ítélet tábla az elsőfokú ítélet nem fellebbezett részének érintetlenül hagyása mellett a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján az elsőfokú bíróság ítéletét - az illeték viselésére vonatkozó rendelkezésének a pontosításával - helybenhagyta.

A másodfokú eljárásban mindkét fél fellebbezése eredménytelennek bizonyult, így mind a felperes, mind az alperes maga köteles viselni a saját fellebbezése alapján felmerült másodfokú eljárási illetéket. A felperes illetékfeljegyzési jog kedvezményében részesült, ezért a feljegyzett és a fellebbezés előterjesztésének időpontjában meghatározott fellebbezési érték (100 000 Ft követelt túlfizetés + 2 431 384 Ft nyilvántartott tartozás = 2 531 384 Ft) alapján számított fellebbezési eljárási illeték megfizetésére az ítélet tábla az Itv. 74. § (3) bekezdése alapján alkalmazandó 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (2) bekezdése alapján kötelezte. Az alperes fellebbezésére az eljárási illetéket leróta, így arról az ítélet táblának nem kellett rendelkeznie.

A nagyobb arányú pervesztességére tekintettel az ítélet tábla a Pp. 81. § (1) bekezdése alapján kötelezte a felperest az alperes - 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdése, (5) bekezdése és 4/A. §-a alapján megállapított ügyvédi munkadíjból álló, kis kerekítéssel 50 000 Ft-ban meghatározott - másodfokú perköltségének a megfizetésére.

S z e g e d , 2017. szeptember 5.

Dr. Szeghő Katalin sk.
a tanács elnöke

Zanóczné dr. Ocskó Erzsébet sk.
előadó bíró

Dr. Lengyel Nóra sk.
táblabíró